

IMPACTUL MONDIALIZĂRII ASUPRA COMERȚULUI INTERNAȚIONAL (The Mondialization Impact on the International Trade)

Prof. univ. dr. Ion Stegăroiu

Universitatea „Valahia” Târgoviște
stegarioiuion@yahoo.com

Rezumat

Campania de protest împotriva globalizării dovedește o neliniște a opiniei publice care, din mai multe puncte de vedere, nu este total nefondată. Este vorba de mize politice care, din păcate, își pun amprenta asupra mizelor economice. Deci se poate vorbi de un decalaj între globalizarea economică și cea politică, aceasta din urmă fiind devansată de prima. Aspectele sunt multiple: securitatea alimentară, mediul, normele de muncă etc., dar cele mai elocvente sunt cele legate de eficacitatea economică și de alocarea resurselor. Din această perspectivă, considerațiile teoretice ale prezentului raport privesc:

- mondializarea și consecințele sale asupra comerțului internațional;
- mondializarea și relațiile economice internaționale.

Deși mondializarea poate fi judecată prin prisma promisiunilor nerespectate, noi ne declarăm optimiști și avem în vedere deviza Băncii Mondiale, la care Stiglitz a fost prim-vicepreședinte: „Visul nostru este o lume fără sărăcie”.

Cuvinte cheie

- Mondializare;
- Globalizare;
- OMC;
- FMI;
- Relații economice internaționale;
- Guvernare mondială;
- Comerț internațional.

Abstract

The protest campaign against globalization proves a public, general anxiety that, thinking deeply, is not entirely unjustified. It's about political interests that, unfortunately, have an influence on the economic ones. Therefore, one can speak about a discrepancy between the economic globalization and the political one, the latter being in advance. There are many aspects: alimentary security, environment, work standards, but the most illustrative are those in connection with the economic efficiency and the resource sharing.

From this point of view the present presentation refers to:

- mondialization and its consequences in the international trade;
- mondialization and international economic relations.

Although mondialization can be criticized because of the broken promises, we want to be optimistic thinking of the slogan said by World Bank Prime Minister, Stiglitz, „Our dream is a world without poor people”.

Keywords

- Mondialization;
- Globalization;
- WTO;
- FMI;
- International economic relations;
- Global government;
- International trade.

1. Mondializarea și consecințele sale în comerțul internațional

Procesul de mondializare a avut drept consecință transformarea radicală a vieții economice. Acest proces este fără precedent: generalizarea economiei de piață, creșterea producției, a producției și a nevoilor, circulația informațiilor, produselor, a oamenilor și a capitalurilor, implementarea de sisteme tehnice din ce în ce mai performante, creșterea cantității de deșeuri etc. Inegalitățile în societate se adâncesc. Echilibrul planetei este amenințat.

La început de mileniu trei, lumea contemporană prezintă schimbări esențiale și contraste care prevestesc ridicarea economiei umane pe noi trepte ale evoluției sale. (Popescu, 1998)

Procesul mondializării nu este nou, el nu constituie o ruptură în evoluția seculară a economiei. Dezvoltarea interdependențelor între economiile naționale ale planetei nu este nouă în natura sa, ci prin intensitatea sa. Astfel, este necesar, din punct de vedere al cunoașterii conținutului mondializării, o prezentare, pe scurt, a principalelor faze ale procesului de derulare a acesteia. (Turunc, 2001)

- 1870–1914 – perioada de revoluție politică însoțită de o dezvoltare industrială accelerată, provocând avântul unei generații liberale marcată de încrederea în virtuțile dreptății, ale pieței libere și ale vieții parlamentare. Dezvoltarea industrială are drept consecință expansiunea schimburilor comerciale internaționale. Fenomenul de dezvoltare a producțiilor industriale, dincolo de țara de origine, se amplifică; diviziunea internațională a muncii începe să se instituționeze nu numai din punct de vedere politic, financiar sau comercial, dar și din punct de vedere a unei logici de producție.

- 1915–1945 – perioada celor două războaie mondiale care generează o stagnare în dezvoltarea internaționalizării;

- 1945–1989 – perioada de expansiune puternică a internaționalizării, marcată de câteva momente cheie:

a) poziția de lider al Statelor Unite ale Americii și afirmarea întreprinderilor nord-americane pe piețele internaționale pe calea investițiilor directe. Fluxurile de investiții ale SUA se orientează, pentru început, spre continentul american și într-o măsură limitată spre Europa.

Perioada 1945-1970 este cunoscută sub numele de cei „treizeci ani glorioși” pentru creșterea economică puternică.

Anii '70 se caracterizează printr-o difuzie a dezvoltării economice. Foarte multe țări reușesc să se integreze în procesul internaționalizării, rezultatul fiind o sporire cantitativă a fenomenului, acompaniat de o diferențiere mereu lărgită a modalităților strategice de dezvoltare a acestui proces: procentul de investiții directe în străinătate (IDE) este de 4-5% din PIB-ul mondial, urmând ca spre finele deceniului al noulea să atingă și 7% (Dunning, 1992). Germania, Japonia și SUA sunt principalii furnizori ai investițiilor directe în străinătate.

- 1990 – prezent

Anul 1989 constituie un moment istoric pentru Europa și nu numai, moment care a bulversat relațiile economice internaționale. Crearea pieței unice europene a impulsivat internaționalizarea productivă. Un exemplu în acest sens este extinderea procesului de internaționalizare a sectoarelor de servicii. Procesul dereglementării internaționale are ca rezultat abolirea barierelor tehnice și a politicilor care segmentau piața mondială a serviciilor, în special în sectoarele bancar, finanțe, asigurări, telecomunicații, transporturi. Principalii factori care au determinat această schimbare sunt: liberalizarea generală a economiilor și

noile tehnologii informaționale. Mijloacele de telecomunicații și informația constituie, în același timp, forța motrice și rezultatul actualului proces de mondializare (Turunc, 2001).

Noua fază a procesului de mondializare sub influența a doi factori: dominația pieței și NTIC – noua tehnologie de informație și de comunicare, se caracterizează:

- printr-o integrare mai puternică a structurilor de producție din diferite țări;
- printr-o amplificare a finanțării economiilor;
- printr-o creștere a ponderii sectorului terțiar;
- printr-o accelerare generală a ritmului schimbării.

Se poate vorbi de un adevărat proces de creare a unui sistem în rețea a tuturor activităților economice care se concretizează în dezvoltarea schimburilor de bunuri și simboluri (monedă, informație), investiții directe în străinătate (IDE), firme transnaționale etc.

Paradoxul timpurilor pe care le trăim este acela al decalajului spectaculos între o mondializare a economiei foarte avansate și o mondializare a politicului și a culturii, mult în urma economicului. Acest decalaj pune în discuție problema **statului – națiune** care, în actualele condiții, își vede puterile sale afectate prin creșterea puterii noilor actori de pe piață (firmele multinaționale). Mondializarea impune regândirea conceptului de stat – națiune și rolul acestuia în societatea mondială. Aceasta presupune reconsiderarea tuturor instituțiilor, nu numai la nivel mondial, dar și la nivel național, local, familial și chiar personal.

Reducționismul statelor semnatare a acordurilor OMC are următoarea semnificație: statele nu mai sunt în măsură să guverneze țara în sensul grijei de a apăra interesul general al propriilor lor popoare. Ele sunt obligate să

favorizeze dezvoltarea unei piețe libere de orice obstacol, o piață căreia îi este subordonată politica lor națională. Această alegere trebuie înțeleasă în sensul că diviziunea și specializarea planetară a muncii determină interdependența statelor. Problema care se pune este a punerii de acord a dreptului internațional al concurenței, cu dreptul concurenței intern. Exemplul cel mai concludent este cel al faptului că nu există o lege antitrust precum cea din Statele Unite ale Americii (Sherman Act). Refuzul majorității statelor membre OMC de a trata serios problema clauzei sociale crează un dumping social planetar. De asemenea refuzul de a trata clauza monetară deformează jocul concurențial la nivel mondial și același raționament poate fi păstrat și pentru mediu. Acestea constituie dereglementări care aduc atingere egalității, echității și loialității necesare pentru ca relațiile economice să fie acceptabile pe termen lung. Ori raportul între dreptul intern și cel internațional nu împiedică cu nimic abuzuri de putere și de dependență economică.

2. Relațiile economice internaționale și globalizarea

Sistemul de relații economice internaționale la început de mileniu trei este contestat de guverne datorită incapacității acestora de a preveni și gestiona crize, pe de o parte și a unei mari părți a opiniei publice care contestă reprezentativitatea și legitimitatea organizațiilor instituționale (Siroen, 2002), pe de alta.

Relațiile economice internaționale ale căror studiu ne permite identificarea situațiilor de convergență de a izola sursele de conflict și de a găsi răspunsurile cele mai pacifiste și cele mai eficiente, sunt analizate din perspectiva dezbaterilor care au loc privind:

- a) globalizarea;

- b) organizarea actuală a relațiilor economice internaționale;
- c) guvernarea mondială.

a) Dezbaterile privind globalizarea

Există o puternică bipolarizare a acestei dezbateri: adepții globalizării aprofundate care s-au întâlnit de exemplu la Davos sau New York, pe de o parte și adversarii mondializării liberale care s-au întreținut de exemplu la Porto Alegre în Brazilia. Această polarizare la două extreme nu corespunde realității (Siroen, 2002). Cei „pro” pot avea divergențe profunde privind reglementările care trebuie să însoțească procesul de globalizare. Cei „anti” moștenesc ideologii foarte diverse (creștin-socială, marxistă, naționalistă, ecologistă), aceștia fiind incapabili de a propune o alternativă de guvernarea mondială. Dezbaterile privind organizarea pune în discuție pertinenta temei „relațiilor economice internaționale”, „Globalul” se opune „internaționalului”, în sensul că globalizarea ne apropie de momentul în care piața mondială ar integra piețele naționale (Siroen, 2002).

Relațiile economice internaționale trec prin criză. Lumea nu a atins acel nivel de integrare comercială și de mobilitate care să amenințe actualul sistem al teritoriilor și al frontierelor. La început de mileniu trei, migrația populației este redusă, iar formarea unei piețe mondiale a muncii este un obiectiv îndepărtat de realizat (Frankel, 2000). Investitorii continuă să prefere plasamentele naționale (Taylor, 1996). Consumatorii sunt mult mai mult interesați de produsele locale. S-a lansat un concept nou care să reflecte acest lucru, „home bias”, adică o „reținere națională”.

b) Dezbaterile privind organizarea actuală a relațiilor economice internaționale

Globalizarea este susținută de un proces de creare a unui sistem de relații economice internaționale ce presupune o instituționalizare strâns legată de guvernele statelor membre, și care trebuie să respecte reglementările organizațiilor respective. De exemplu, reglementările OMC prevăd anumite măsuri de condamnare a țărilor membre în caz de nerespectare a normelor stabilite. Aceasta nu înseamnă că nu există un anumit grad de autonomie.

Sistemul de relații economice internaționale este foarte fragil datorită unor cauze diverse (Siroen, 2002):

- Eficacitatea intervențiilor organizațiilor este foarte pusă în discuție, având în vedere mai multe evenimente cum a fost criza financiară asiatică. De multe ori organizațiile internaționale și-au dovedit incapacitatea de a gestiona crizele izbucnite.

- Guvernele, ele însele, și-au manifestat de nenumărate ori insatisfacția: pe de o parte țările în curs de dezvoltare critică planurile de ajustare structurală ale FMI și ale Băncii Mondiale și deplâng parcimonia reducerilor de datorii; pe de altă parte, țările industriale regretă lipsa de transparență a organizațiilor internaționale, birocrăția lor, incapacitatea lor de a preveni crizele. Aceste critici sunt din ce în ce mai frecvente, exemplul cel mai concludent fiind Joseph Stiglitz care și-a pus întrebarea: „de ce a devenit globalizarea un lucru atât de controversat?” (Stiglitz, 2004). Se precizează că Stiglitz a avut responsabilități importante în diverse organizații (Stiglitz, 2002).

- Guvernele întâmpină din ce în ce mai multe dificultăți pentru a găsi acorduri care sunt, în mod necesar, compromisuri. Rezolvarea marilor probleme a rămas încă amânată: mediul, anumite epidemii (SIDA), raritatea crescândă a apei, sărăcia, folosirea muncii copiilor etc.

c) *Dezbaterile privind guvernarea mondială*

Omenirea este conștientă că se află în plină criză a relațiilor economice internaționale. Reforma sistemului de relații economice internaționale este la ordinea zilei. La nivel declarativ se vorbește de „noua arhitectură financiară internațională”, sau de „guvernarea mondială”. Dar, din păcate, nu se pune accent pe aspectul fundamental al problemei, ci se precizează, doar funcțiile și responsabilitățile organizațiilor internaționale și necesitatea ameliorării coordonării lor.

Foarte multe întrebări așteaptă răspuns: (Siroen, 2002)

- de ce organizațiile internaționale trebuie să se specializeze sau dimpotrivă, să acopere ansamblul de întrebări legate de competența principală?

- de ce FMI trebuie să se limiteze la finanțarea balanțelor de plăți sau să asigure funcțiile de împrumutator în ultimă instanță?

- este necesară omogenizarea puterii de replică a organizațiilor internaționale care se abat de la reglementările organizației respective?

- trebuie să existe o procedură de reglementare a diferendelor OMC și, de aici, necesitatea unei Curți Supreme Mondiale?

- rețeaua de organizații internaționale trebuie coordonată de o instituție supremă? Un condominium de națiuni ar avea inconvenientul de a exclude numeroase țări? Este nevoie de un consiliu de securitate economică?

3. Concluzii

Mondializarea a bulversat peisajul economic, dar implicațiile sale n-au fost încă integrate în reflexiile actorilor vieții economice, a celor care decid comportamentul firmelor pe piață.

Mondializarea constituie o realitate în care noi trăim, dar această realitate generează interogații esențiale care nu pot rămâne fără răspuns (Gurunc, 2002). Cum pot fi repartizate echitabil rezultatele acestei mondializări? Deschiderea economiilor, multiplicarea schimburilor, accelerarea progresului tehnic au generat creșterea economică. Inegalitățile cresc între țări și se generează o polarizare a bogăției, între regiuni și între indivizi, care atinge niveluri neobișnuite (PNUD, 2000).

S-a vorbit de decalajul existent între globalizarea economică și cea politică. Mondializarea politică încă se construiește. Peste tot unde există riscul aplicării legii celui mai puternic, unde interesele private sunt înaintea celor generale, unde obținerea de profit pe termen scurt afectează justiția socială și denaturează mediul, statele trebuie să definească regulile jocului. Astfel, statele trebuie să construiască o arhitectură internațională de organizare. Instituțiile ONU, precum și altele ca OMC, FMI, Banca Mondială, OIT trebuie restructurate și întărite astfel încât să se realizeze noi solidarități între oameni și țări, ceea ce ar crea o nouă interdependență între popoare, o comunitate de destine (Gurunc, 2002).

Omenirea are nevoie de o repartitie mai armonioasă și echilibrată a resurselor. Țările în curs de dezvoltare trebuie să fie mai bine integrate în economia mondială. Mondializarea este o șansă de care trebuie să profităm. Ea este o realitate promițătoare pe care noi o putem adapta în beneficiul umanității în ansamblul său. Stiglitz a reușit să identifice un paradox al globalizării, acela de a fi, în același timp, și speranță și deziluzie. Analizând rolul pe care l-au jucat FMI și Banca Mondială, el ajungând să afirme „Globalizarea nu este nici bună, nici rea” (Stighetz, 2004).

Bibliografie

1. Albu, A.D. *Cooperarea economică internațională*. București, Editura Expert, 1995
2. Dumitrescu, S. Bal, A. *Economie mondială*. București, Editura Economică, 1999
3. Dunning, J.H. *Multinational Enterprises and the Global Economy*. Aldershot, Edward Elgar, 1992
4. Dupriez, P., Ost, C. *L'économie en mouvement*. De Boeck, Bruxelles, 1996
5. Frenkel, J. *Globalisation of the Economy*. NBER working paper no.7858, august 2000
6. Manzagol, C. *La Mondialisation*. Armand Colin, 2003
7. Popescu, C., Ciucur, D., Babeanu, M., Popescu, I. *Echilibrul înaintării*. București, Editura Eficient, 1998
8. Redslob, A. *Monde, Regions, Nations: Intrications et perspectives a l'aube du troisieme Millenaire*. Paris, Pantheon Assas, 2001
9. Rujan, O., Pargaru, I. *Economie internațională*. București, Editura Economică, 2004
10. Siroen, J.M. *Relations économiques internationales*. Breal, Rosny CEDEX, 2002
11. Stiglitz, J. *Globalizare – speranțe și deziluzii*. București, Editura Economică, 2004
12. Stiglitz, J. *La grande desilusion*. Fayard, 2002
13. Suta, N., Miron, D., Suta-Selejan, S. *Comerț internațional și politici comerciale contemporane*. București, Editura Eficient, 1997
14. Taylor, A. *International capital mobility in history: the savings-investment relationship*. NBER working paper no.5743, September, 1996
15. *** *Rapport sur la santé dans le monde*. 2000